

مستقل را به سکوت وادار کنند اما تردیدی وجود ندارد که در قرن حاضر و با وجود رسانه‌های آنلاین هیچ فردی نه آمارسازی و نه متمم کردن رسانه‌ها را باور می‌کند.

▼ **انتقاد، حق و وظیفه رسانه حرفه‌ای است**

حسن نمکدوست‌تهرانی، استاد ارتباطات، درباره میزان پاسخگویی دولت به افکار عمومی و رسانه‌ها به‌خصوص رسانه‌های منتقد، به هم‌میهن گفت: «دولت‌ها در تمامی ادوار گذشته به جز در دوره‌های کوتاه و انگشت‌شمار که فضای اجتماعی به حاکمیت تحمیل شده است، در برابر رسانه‌های جریان اصلی که متعلق به خود نبوده و رویکرد انتقادی داشته‌اند، هیچ‌گاه پاسخ‌گو نبوده‌اند. این دولت نیز در سه سال گذشته پاسخگویی واقعی نبوده، نیست و نخواهد بود. زیرا پاسخگویی ماهیت مهمی دارد و پیش‌زمینه آن این است که شما به عنوان دولت، به جامعه رسانه‌ها و افکار عمومی اهمیت بدهید. این مسائل برای دولت فعلی مهم نیست. به همین دلیل هر روز رخدادی برای افکار عمومی ایجاد می‌شود. این دولت را پاسخگو در برابر هیچ رسانه‌ای نمی‌بینم. انفکاک و جدایی جدی میان دولت و ملت پدیدار شده که ساختار یا از دیدن آن عاجز است، یا خود را به ندیدن می‌زند. در حالی که شرایط بسیار واضح است. آواربرداری و مانند آن، بازی با کلمات است. هیچ دولت پاسخگویی از چنین الفاظی استفاده نمی‌کند. تمام دولت‌های گذشته، پیشینیان خود را متهم می‌کنند؛ یکی از آن‌ها نیامد و نگفت که آنچه در کشور جریان دارد، مسئولیتش با ماست. این دولت نه تنها همین منوال را ادامه داده، بلکه پا را هم فراتر گذاشته است. کدام دولت می‌آید و مطرح می‌کند که باید ۱۰ سال گذشته را آواربرداری کنیم؟ پس سه سال گذشته را چه کردید؟» این استاد ارتباطات ادامه داد: «انتقاد نه تنها حق و وظیفه رسانه‌هاست، بلکه رسالت حرفه‌ای آنان محسوب می‌شود. از روزی که حرفه ما به‌عنوان یک خیر اجتماعی تعریف شد، مطرح شد که روزنامه‌نگار باید مراقب کج رفتاری‌های جامعه باشد. خواه این کج رفتاری از ساخت قدرت باشد، خواه از سوی بخش خصوصی و حتی مردم. رسانه چشم‌بینا، گوش شنوا و زبان گویای جامعه است که باید صریح و بدون لکنند انتقادها را مطرح، کاستی‌ها را پیگیری و مسئولان را پاسخگو کند. اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی در کنار انتقاد، وظایف روزنامه‌نگاران حرفه‌ای است. هر کسی که این وظیفه را زیر سوال ببرد، تصورش این است که رسانه باید مجری‌گو باشد و در برابر کج رفتاری‌ها سکوت کند.» نمکدوست با اشاره به لزوم پاسخگویی در برابر رسانه‌ها، گفت: «سیاستمدارانی که پاسخگوی رسانه‌ها نیستند، نه تنها به آزادی رسانه و حق مردم در دانستن باور ندارند، بلکه از کوچک‌ترین اعتمادبه‌نفسی برخوردار نیستند. یکی مثل احمدی‌نژاد، سوال‌ها را با سوال پاسخ می‌داد. بعضی دولتمردان، در پاسخ‌هایشان به آینده نامشخص ارجاع می‌دهند. آن‌ها بهتر از ما و شما می‌دانند که در انجام وظایف‌شان ناتوان بودند. به همین دلیل پشت کلمات و الفاظ پنهان می‌شوند. کسی که حساسش پاک باشد، از محاسبه باکی ندارد؛ نه به گذشته ارجاع می‌دهد و نه از آینده نامعلوم حرف می‌زند. می‌داند که باید پاسخگو امروز باشد. چون امروز مدیریت و مسئولیت را بر عهده دارد. مسئله

▼ **وقتی استدلال نباشد، به فرافکنی روی می‌آورد**

کامبیز نوروزی، حقوق‌دان و فعال رسانه، به «هم‌میهن» گفت: «در این دوره محدودیت رسانه‌های بسیار زیادی داریم و انواع و اقسام فشارها وجود دارد. به‌خصوص رسانه‌هایی که به‌طور مستقل فعالیت می‌کنند. رسانه‌ها با آسودگی نمی‌توانند وظایف حرفه‌ای خود را انجام دهند علاوه بر اینکه در کنار این مشکلات، مسائل اقتصادی نیز گریبان رسانه‌های برخط و مکتوب را گرفته است. در مسئله فشار اقتصادی بر رسانه نیز مطبوعات مستقل درگیری بیشتری دارند. رسانه‌ها بلندگوی دولت نیستند و چنین توقعی از آنان ناشی از نگاه آمرانه‌ای است که رسانه را در خدمت خود می‌خواهد. حق آزادی رسانه به این معناست که رسانه‌ها به‌طور مستقل اجازه دارند آن محتوایی که مایل هستند منتشر کنند. البته به‌طور طبیعی، در تولید و انتشار این محتوا اخلاق حرفه‌ای و قانون رعایت می‌شود و جرمی نباید اتفاق بیفتد. بنابراین، دولت نمی‌تواند انتظار داشته باشد رسانه‌ها آن مطلبی را بنویسند که آن‌ها می‌خواهند. چنین مسئله‌ای در دولت‌های پیشین وجود داشته و در دولت فعلی نیز به صورت شدیدتری وجود دارد.» این فعال رسانه ادامه داد: «رسانه‌ها خبر و محتوایی از خود خلق نمی‌کنند؛ چیزی را می‌نویسند که وجود دارد و آن‌ها صرفاً انعکاس‌دهنده هستند. وقتی تورم سوار بر آسانسور بالا می‌رود، آمار جرم یا شش‌پند تند رو به افزایش است، جرایم و سوءاستفاده مالی در دستگاه قدرت هر روز منجر به تولید خبر و محدودیت‌های شدید بر آزادی‌های فردی و اجتماعی اعمال می‌شود، طبیعی است که رسانه به این موضوعات بپردازد. وقتی این مسائل وجود دارد، رسانه سکوت کند یا به آن نپردازد؟ متأسفانه این دولت ضعف‌های خود را به گردن گذشته می‌اندازد؛ در حالی که اگر شاخص‌ها را در ۱۰ سال گذشته با امروز مقایسه کنیم، وضعیت به مراتب بهتر از حال حاضر بود. نوروزی در پاسخ به این سوال که هنوز برخی افراد یادستگاه‌ها قائل به پاسخ‌دهی نیستند و صرفاً به ارسال جوابیه به رسانه‌ها بسنده می‌کنند، نشان آن چیست؟ افزود: «مستدل پاسخ ندادن به مسائل، ناشی از تپه بودن استدلال است. وقتی فرد یا دستگاه مذکور راجع به انتقاد یا حرفی، جواب مستدل داشته باشد، قطعاً پاسخ خواهد داد. پاسخ ندادن یا فرافکنی ناشی از این حقیقت است که جوابی ندارد. چه پاسخی می‌توانند بدهند وقتی دفاعی وجود ندارد؟ همین حالا در موضوع گشت ارشاد جدید، جز تبلیغات بی‌اساس چیزی وجود ندارد و در برابر انتقادات پاسخی وجود ندارد. در مسئله اقتصاد، پاسخی به مردم داده نمی‌شود که چرا شما در تهیه مواد غذایی ابتدایی خود با مشکل مواجه هستید. وقتی جواب مستدلی نباشد، طرف مقابل به پاسخ ندادن، جواب‌های کلی و فرافکنانه روی آورد.»

ظالمانه از دست نخواهد داد. با دیپلماسی برآمده از قدرت داخلی، تعامل و رابطه دوستانه و مقتدرانه با دنیا، مخصوصاً با همسایگان را، با سرعت پیگیری می‌کند. **۱۴۰۰ / در بازدید از بیمارستان میلاد:** تحریم‌ها و فشارها شکست خورده است. ما ملتی با اراده داریم و جوان‌ها خنثی‌کننده تحریم‌ها هستند و تولید واکسن در کشور از نقطه‌های اقتدار و افتخار ملی است و تولید واکسن و عناصر تولید انبوه واکسن برای کشور افتخار آفرین است. **۱۴۰۰ / دیدار با جمعی از نخبگان جوان:** ما برای رفع همه تحریم‌ها باید تلاش کنیم اما در کنار آن باید به خنثی‌سازی تحریم‌ها نیز توجه کنیم. **۱۴۰۰ / در برنامه تلویزیونی دستخط:** اینکه تحریم‌ها در کشور ما اثر گذاشته، کسی منکر نیست، اما اگر زخمی وجود نداشته باشد، وقتی مگسی می‌خواهد روی زخم بنشیند آن زمان مشکلات ایجاد می‌شود. ما می‌خواهیم بگویم زخمی وجود دارد و مشکلاتی در داخل وجود دارد، سوءمدیریت‌هایی در داخل وجود دارد. تحریم هم وقتی می‌آید تحریم در بخش‌های مختلف مشکلاتی ایجاد می‌کند... **۱۴۰۰ / دومین مناظره انتخاباتی:** هر دولتی کار را به دست بگیرد یکی از وظایف همیشگی رفع تحریم‌های ظالمانه است. در این جهت تردید نباید کرد ولی در کنار این قضیه، باید خنثی‌سازی تحریم‌ها هم در دستور کار عملی قرار بگیرد و اقتصادمان را هم شرطی نکنیم و تلاش شود تکانه‌ها بر آن تأثیر نکند. **۱۴۰۰ / در حاشیه حضور در صداوسیما:** حتماً بسیاری رفع تحریم‌های ظالمانه اقدام می‌شود و راهکار آن هم موجود است، بنابراین دولت با پشتوانه عزتی که خداوند به این کشور داده و با اقتدار و افتخاری که مردم دارند، باید با قدرت وارد شود و با کسانی که می‌خواهند حقوق حقه ملت ایران را ضایع کنند مواجه شده و رفع تحریم‌ها را دنبال کند. **۱۴۰۰ / دیدار با مردم شهر قدس:** دولت مردمی حتماً در دیپلماسی و رفع تحریم‌های ظالمانه فعال عمل خواهد کرد. برای رفع مشکلات کشور به بیگانگان چشم نمی‌دوزیم و قویاً معتقدیم همه مشکلات با اتکا به توان داخلی و با دست‌های توانای خود مردم حل خواهد شد. اقتصاد کشور و سفره مردم را نباید به خارج از کشور و امری که اختیارش در دست دیگران است، مرتبط کرد و اجازه داد ارزش پول ملی روزبه‌روز کمتر و سفره مردم کوچک و کوچک‌تر شود. این دست اظهارات سیدابراهیم رئیسی تا پس از انتخابات و قرار گرفتن در مسئولیت نیز به طرق مختلف ادامه پیدا کرد. وزارت خارجه این تیتراژ برای خبر تنفیذ رئیسی و به نقل از رئیس‌جمهور جدید استفاده کرد: «به دنبال رفع تحریم‌ها خواهیم بود ولی سفره مردم را به بیگانگان نگر نمی‌زنیم.» و زنجیره این اظهارات همچنان ادامه دارد. گاهی صدایی از درون دولت بیرون می‌آید و مشکلات را ناشی از تحریم‌ها می‌داند و گاهی سیاست بر واقعیت غلبه پیدا می‌کند و خبر از تحریم‌ناپذیری می‌دهد. اما محجم بالای سه‌م‌وازه و مفهوم «تحریم» در صحبت‌های سیاستمداران کشور نشان می‌دهد که این مسئله نه تنها پیش‌افتاده و بی‌اثر نیست، بلکه افکار عمومی درباره آن پاسخ می‌خواهد که افراد راجع به آن اظهارنظر می‌کنند. **داوود سوری، اقتصاددان و استاد پیشین اقتصاد دانشگاه شریف** درباره اظهارات رئیس‌جمهور مبنی بر تحریم‌ناپذیری ایران به «هم‌میهن» گفت: «نمی‌توانیم غیر از آنچه آقای رئیسی گفتند، از این مقام انتظار داشته باشیم. می‌توانیم بپذیریم که ایشان به‌عنوان مقام سیاسی کشور، چنین بگویند. چنین ادعایی از لحاظ سیاسی مورد قبول اما بنیان اقتصادی‌اش ضعیف است. واقعیت این است که تحریم نه تنها برای ما، بلکه برای هر کشوری

داوود سوری، اقتصاددان و استاد پیشین اقتصاد دانشگاه شریف درباره اظهارات رئیس‌جمهور مبنی بر تحریم‌ناپذیری ایران به «هم‌میهن» گفت: «نمی‌توانیم غیر از آنچه آقای رئیسی گفتند، از این مقام انتظار داشته

در حاشیه پخش آگهی‌های صدا و سیما!

نقدی بر چشم‌انداز نویسی برای قوه قضائیه

سیاست کلی نوشته می‌شود، سیاست‌های کلی برنامه‌های توسعه از زمان برنامه دوم (۱۳۷۴ تا ۱۳۷۷) تا برنامه هفتم (۱۴۰۳ تا ۱۴۰۷) راهم باید به این فهرست اضافه کرد.

ابراهیم ایوبی

وکیل دادگستری

▼ **سوم:** برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی؛ در دوران پهلوی دوم، امور توسعه‌ای با نام «برنامه عمران» به تصویب مجلس شورای ملی رسید. از سال ۱۳۲۷ تا سال ۱۳۵۶ پنج برنامه عمران تصویب و به اجرا درآمد. پس از انقلاب، از دولت اول اکبر هاشمی‌فستجانی با شعار سازندگی کشور امور عمرانی با نام «برنامه توسعه» ادامه یافت. در همه شش برنامه توسعه اجرا شده از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۴۰۳، بخشی به امور حقوقی و قضایی اختصاص دارد؛ برای نمونه در برنامه ششم توسعه، از ماده ۱۱۳ تا ۱۱۹ در موادی مفصل به اموری چون مدیریت پرونده‌ها، ثبت اسناد و املاک، کاهش جرم و... پرداخته شده است. گفتنی است تکلیف تدوین «لاایحه جامع وکالت»، در برنامه پنجم پیش‌بینی شده بود.

▼ **نخست:** قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ سه بخش از

قانون اساسی به امور حقوقی و قضایی می‌پردازد؛ یکم، در مقدمه قانون اساسی و بند «قضا در قانون اساسی» که رویکرد کلی نظام را با تعبیر «ایجاد سیستم قضایی بر پایه عدل اسلامی و متشکل از قضا عادل» با هدف «پاسداری از حقوق مردم» افق‌گذاری می‌کند؛ دوم، اصول متعددی در فصل سوم (حقوق ملت) که به مواردی چون منتهی عقیده و بارداشت خودسرانه، دادخواهی به‌عنوان حق مسلم شهروندان، حق انتخاب آزادانه وکیل، اصل قانونی بودن جرم و مجازات، اصل برائت و منع شکنجه می‌پردازد؛ و سرنجام فصل یازدهم (قوه قضائیه) شامل اصول ۱۵۶ تا ۱۷۴ که به ساختار، اهداف، شرایط رئیس قوه قضائیه و قضا و تشکیلات قضایی و حدود صلاحیت آنان اشاره دارد.

▼ **دوم:** سیاست‌های کلی نظام؛ با بازنگری در قانون اساسی در سال

۱۳۶۸، مفهوم «سیاست‌های کلی نظام» وارد ادبیات حقوقی ایران شد. بر مبنای بند نخست اصل ۱۱۰ قانون اساسی «تعیین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام» یکی از وظایف یازده‌گانه رهبری شناخته شده است. در سی‌ونیم سال گذشته، ۹ سیاست کلی در زمینه حقوقی و قضایی منتشر گردیده که به ترتیب تاریخ در پی می‌آید: اول، سیاست‌های کلی امنیت قضایی (۱۳۸۱)؛ دوم، چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ (۱۳۸۴) که ارزش‌هایی چون آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت انسان‌ها و امنیت اجتماعی را مورد تأکید قرار داده است؛ سوم، سیاست‌های کلی قضایی پنج‌ساله (۱۳۸۸)، از آنجایی که بر برنامه پنج‌ساله توسعه بر مبنای یک

برای مراجعین دادگستری در حاله‌ای از ابهام فرو می‌برد.